

Organizacja i zakres obowiązków Biura Ochrony Środowiska — stan Tennessee, USA

Artur Kołodziejcki*

Departament Ochrony i Konserwacji Środowiska (TDEC — Tennessee Department of Environment and Conservation) w obecnej postaci został stworzony w 1991 r. Powstał z połączenia kilku programów środowiskowych funkcjonujących wcześniej w różnych agencjach rządu stanowego, głównie Departamentu Zdrowia i Środowiska. Misją TDEC jest ciągle podwyższanie stopy życia obywateli stanu poprzez ochronę jakości środowiska naturalnego. Dodatkowo TDEC jest odpowiedzialny za gospodarkę zasobami naturalnymi, ochronę i promowanie zdobyczy kulturalnych stanu, jak również umożliwienie obywatelom korzystanie z ośrodków kultury i rekreacji.

Organizacja administracyjna TDEC i zarys odpowiedzialności poszczególnych oddziałów

Na czele departamentu stoi komisarz (*Commissioner*), mianowany przez gubernatora stanu. Departament podzielony jest na biura, z których dwa są tutaj przedmiotem zainteresowania:

1. Biuro Konserwacji i Gospodarki Zasobami Naturalnymi, oraz

2. Biuro Ochrony Środowiska.

1. Biuro Konserwacji i Gospodarki Zasobami Naturalnymi podzielone jest na oddziały, te z kolei na sekcje, a w zależności od potrzeb sekcje dzielone są na podsekcje. W skład biura wchodzi następujące oddziały:

1.1. Oddział **Archeologii** — zajmuje się badaniem prehistorycznych i historycznych znalezisk, działalnością naukową i edukacyjną.

1.2. Oddział **Geologii** — jest spadkobierczynią założonej w 1831 r. stanowej Służby Geologicznej. Zajmuje się badaniami geologicznymi (głównie kartowaniem) jak również ewidencją złóż kopalin w stanie Tennessee. Bogaty zbiór wyżej wymienionych informacji jest udostępniany bezpłatnie firmom, instytucjom szkolnym, agencjom rządowym i osobom prywatnym.

1.3. Oddział **Ekologii** — zajmuje się badaniami i inwentarzem fauny i flory na terenie stanu (ze szczególnym nastawieniem na ochronę gatunków zagrożonych) jak również wpływem czynników antropogenicznych na środowisko przyrodnicze.

1.4. Oddział **Gospodarki Nieruchomościami** — prowadzi operacje typu: najem, kupno-sprzedaż, ubezpieczenie oraz planowanie przestrzenne nieruchomości należących do TDEC.

1.5. Oddział **Stanowej Komisji Historycznej** — zajmuje się badaniami, publicystyką, konserwacją i promocją spuścizny historycznej stanu Tennessee.

1.6. **Komisja do spraw Indian** — złożona z pięciu, mianowanych przez gubernatora stanu, członków koordynujących realizację federalnych, stanowych i lokalnych pro-

gramów: politycznych, ekonomicznych i kulturalnych dotyczących Indian.

1.7. Oddział **Obiektów Rekreacyjnych** — prowadzi obsługę techniczną, planowanie i finansowanie związane z gospodarką istniejącymi już obiektami rekreacyjnymi oraz budową nowych takich obiektów.

1.8. Oddział **Parków Stanowych** — odpowiedzialny jest za gospodarkę parkami na terenie stanu.

Dodatkowo w skład biura wchodzi grupa zajmująca się: pomocą techniczną (bezpłatne poradnictwo w zakresie konstrukcji lub modernizacji obiektów takich jak: parki rekreacyjne, oczyszczalnie ścieków itp.),

— pomocą finansową (udzielanie pożyczek, kredytów, grantów),

— publiczną informacją (udzielanie informacji o działalności TDEC zainteresowanym stronom).

2. Biuro Ochrony Środowiska — odpowiedzialne za tworzenie, wdrażanie i egzekwowanie praw oraz zarządzeń regulujących ochronę środowiska w stanie Tennessee.

Biuro składa się z dziewięciu oddziałów i ośrodka szkoleniowo-edukacyjnego. Dwa główne programy administrowane przez biuro to:

— program ochrony wody i powietrza, oraz

— program łądu i radiologii.

Program ochrony wody i powietrza obejmuje oddziały:

2.1. **Oddział Kontroli Zanieczyszczenia Powietrza** wydaje zezwolenia na operacje związane z emisją zanieczyszczeń do atmosfery, narzuca limity ilościowe i jakościowe tej emisji oraz egzekwuje realizację programu na terenie stanu. Dodatkowo zajmuje się także: monitoringiem powietrza i prowadzeniem bazy danych.

2.2. **Oddział Kontroli Zanieczyszczenia Wody** jest największym w biurze, pod względem liczebności pracowników i różnorodności programów. Przedmiotem jego zainteresowania są wszelkie zagadnienia związane z wodami stanowymi, czyli wodami powierzchniowymi i podpowierzchniowymi na terenie stanu. Sprawuje kontrolę nad wszelką działalnością związaną z: funkcjonowaniem publicznych oczyszczalni ścieków, użytkowaniem wody i zrzutami oczyszczonych ścieków przez zakłady, począwszy od małych jednostek gastronomicznych po wielkie kombinaty górnicze, chemiczne oraz rolnictwo, leśnictwo czy budownictwo.

W skład oddziału wchodzi następujące sekcje:

— **biologiczno-chemiczna**, prowadząca badania cieków i zbiorników powierzchniowych. Wyniki tych badań wykorzystywane są m.in. do ustalania limitów na zrzuty z wyżej wymienionych zakładów,

— **zasobów naturalnych**, regulująca wszelkiego typu zmiany dokonywane na istniejących ciekach i zbiornikach wodnych. Zmiany te powodowane są najczęściej podczas zabiegów osuszania gruntów, realizacji projektów budowy mostów, zapór wodnych itp.),

— **przemysłowo-komunalna**, zajmująca się funkcjonowaniem publicznych oczyszczalni ścieków, jak również narzucaniem ograniczeń na zrzuty z instytucji mających własne oczyszczalnie ścieków,

*Stanowy Departament Ochrony i Konserwacji Środowiska, stan Tennessee, USA, Sekcja Górnictwa, Tennessee, USA

— **wstępnego oczyszczania**, sprawująca kontrolę nad zakładami dysponującymi mechanizmami wstępnego oczyszczania ścieków. Ścieki odprowadzane do oczyszczalni w USA muszą odpowiadać pewnym standardom określonym przez daną oczyszczalnię. Standardy te zapobiegają wszelkim zakłóceniom w pracy oczyszczalni, spowodowanym przeładowaniem pod względem ilościowym lub jakościowym systemów oczyszczających,

— **górnictwa**, realizująca dwa powiązane ze sobą programy. Pierwszy zajmuje się regulowaniem działalności górniczej: wydawaniem zezwoleń na wydobywanie surowców na terenie stanu, kontrolą funkcjonowania tych przedsiębiorstw oraz zabezpieczeniem środków finansowych i prawnych, wykorzystywanych później do rekultywacji terenów pogórnich. Drugi program to stanowa adaptacja federalnego programu ochrony jakości wody znanego pod nazwą *NPDES (National Pollution Discharge Elimination Systems)*,

— **rekultywacji (reklamacji) terenów pogórnich**, zajmująca się (jak nazwa wskazuje) rekultywacją terenów zdegradowanych działalnością górniczą.

2.3 Oddział Ujęć Wody, sprawująca szeroko rozumianą kontrolę w zakresie planowania, lokalizacji, konstrukcji oraz operacji publicznych i prywatnych ujęć wody. W zakresie kompetencji oddziału leży również: autoryzowanie laboratoriów upoważnionych do przeprowadzania analiz wody pitnej, przeprowadzanie kontroli ujęć wody oraz wszelkiego rodzaju pomoc techniczna i prawna związana z prowadzeniem ujęć. Jedną z sekcji oddziału jest Sekcja Bezpieczeństwa Zapór, sprawująca pieczę nad budownictwem i funkcjonowaniem zapór i zbiorników wody w aspekcie bezpieczeństwa publicznego.

Stosunkowo nowym programem realizowanym przez oddział jest program ochrony studni. Program ten ma na celu kontrolę nad prawidłowym (tzn. zgodnym z zatwierdzonymi normami) wierceniem, instalacją i eksploatacją studni wody pitnej jak również modelowanie wpływu pompowania studni na lokalne i regionalne zmiany w hydrogeologii badanego obszaru.

2.4 Oddział Ochrony Wody Gruntowej, reguluje program składowania ścieków pochodzących z gospodarstw domowych i rolnych, na terenach nie podłączonych do publicznych oczyszczalni ścieków. Program ten dotyczy przede wszystkim gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych położonych z dala od aglomeracji miejskich. Do najpopularniejszych metod składowania wymienionych zanieczyszczeń należą: zbiorniki podziemne (szamba), podpowierzchniowe wtryski zanieczyszczeń na terenach rolniczych, przy użyciu podziemnych kanałów lub rur perforowanych oraz powierzchniowe zastosowania na użytkach rolnych.

Podstawowe obowiązki oddziału to wydawanie zezwoleń, nadzorowanie konstrukcji i przeprowadzanie inspekcji w/w systemów. Dodatkowo, zajmuje się badaniami gruntów pod kątem możliwości wykorzystania ich pod budowę systemów septycznych.

Oddział Ochrony Wody Gruntowej nie zajmuje się zanieczyszczeniami wody gruntowej, pochodzącymi ze źródeł innych niż wymienione systemy septyczne.

Program ładu i radiologii obejmuje oddziały:

2.5. Oddział Gospodarki Odpadami Stałymi i Niebezpiecznymi, podzielony na dwa programy:

a) Program gospodarki odpadami stałymi zajmuje się

transportem, przeróbką i składowaniem odpadów zaklasyfikowanych do czterech kategorii:

— kategoria I, stałe odpady pochodzące z oczyszczalni ścieków/wody, odpady z gospodarstw domowych oraz (uwaga!) — pocięte na kawałki opony,

— kategoria II, nie toksyczne odpady przemysłowe,

— kategoria III, odpady z gospodarstw rolnych, leśnych i porządkowych (np. liście, słoma itp.),

— kategoria IV, odpady budowlane (cegła, beton, drewno itp.).

Odpady stałe, nie mieszczące się w żadnej z wyżej wymienionych kategorii (np. odpady medyczne, martwe zwierzęta, azbest), muszą uzyskać specjalną zgodę na składowanie.

b) Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi reguluje transport, przechowywanie, neutralizowanie i składowanie materiałów uznanych za niebezpieczne. Do grupy tej zaliczane są przede wszystkim materiały łatwopalne, wybuchowe, silnie toksyczne, jak również materiały codziennego użytku takie jak: zużyte oleje, baterie i akumulatory.

2.6. Oddział Superfund to stosunkowo nowy program (zapoczątkowany w 1986 r.), którego celem jest aktywne poszukiwanie, badanie i oczyszczanie terenów skażonych substancjami niebezpiecznymi. Badanym skażonym terenom przyznaje się określoną liczbę punktów, pozwalającą umiejscowić dany teren na liście rankingowej. Punkty przyznaje się stosując wiele kryteriów, z których najważniejsze to:

— wynik analizy laboratoryjnej próbek gruntu, wody i osadów z dna cieków lub zbiorników,

— lokalizacja skażonego terenu w stosunku do szkół, przedszkoli czy ujęć wody pitnej,

— możliwość migracji zanieczyszczeń do wody powierzchniowej lub gruntowej, itp.

Tereny skażone, które uzyskały wyjątkowo wysoką liczbę punktów umieszczane są na narodowej liście priorytetów i będą oczyszczane w pierwszej kolejności wspólnym wysiłkiem agencji rządu stanowego (TDEC) oraz federalnego EPA (*Environmental Protection Agency*).

2.7. Oddział Podpowierzchniowych Zbiorników, sprawuje kontrolę nad procesem instalowania i funkcjonowania podziemnych zbiorników substancji ropo-podobnych. Oczywiście oddział zajmuje się problemami zanieczyszczenia gruntu, wody i powietrza spowodowanymi wyciekami z tychże zbiorników. Zbiorniki paliw w stanie Tennessee wyposażone są w systemy wykrywające ewentualne wycieki, tzw. *leak detection systems*. Ponad 70% zbiorników paliw w Tennessee to zbiorniki stalowe. Badania prowadzone przez oddział wykazały, że po 16 latach eksploatacji około 75% tych zbiorników przecieka, powodując skażenie terenu. Wycieki są notowane nie tylko z głównego kadłuba zbiornika, ale często również z połączeń rurowych (kolanka, złącza).

2.8. Oddział Radiologiczny, reguluje posiadanie i eksploatację materiałów promieniotwórczych oraz urządzeń wytwarzających promieniowanie (np. aparatów rentgenowskich). W skład oddziału wchodzi 4 sekcje:

— sekcja licencyjno-rejestracyjna, wydająca zezwolenia instytucjom medycznym, akademickim i przemysłowym na posiadanie i użytkowanie ww. materiałów i urządzeń,

— sekcja kontroli, przeprowadzająca inspekcje ww. obiektów w kontekście prawidłowego użytkowania omawianych materiałów i urządzeń,

— sekcja techniczna, zajmująca się kalibracją urządzeń,

monitoringiem środowiska i pomocą w wypadkach związanych z udziałem substancji promieniotwórczych,

— sekcja administracyjna.

2.9. **Sekcja Departamentu Energii**, utworzona w 1991 r., zajmująca się wyłącznie efektem wcześniejszej i teraźniejszej działalności Narodowego Laboratorium w „atomowym” mieście — Oak Ridge. Laboratorium to (*ORNL — Oak Ridge National Laboratory*) działa od wczesnych lat 40., a zostało utworzone jako część głośnego projektu znanego pod nazwą *Manhattan Project*, mającego na celu zbudowanie pierwszej na świecie bomby atomowej. W czasie kilkudziesięciu lat działalności laboratorium wyprodukowało ogromną ilość odpadów radioaktywnych, toksycznych i mieszanych. Lokalizowanie i oczyszczanie (neutralizowanie) składowisk tych odpadów ma potrwać co najmniej następnych 30 lat.

Działalność oddziału sprowadza się więc do kontrolowania i nadzorowania prac prowadzonych na terenie laboratorium oraz terenach potencjalnie skażonych w wyniku jego działalności.

2.10. Ośrodek szkoleniowo-edukacyjny (*Flaming Training Center*) prowadzi szkolenia dla pracowników TDEC oraz innych zainteresowanych. Tematy szkoleń są bardzo różnorodne: od grup tematycznych typu biologia, chemia, geologia, biznes poprzez procedury prawne, programy komputerowe, na profesjonalnym postępowaniu z klientem kończąc (to szkolenie jest obowiązkowe dla każdego pracownika TDEC). Oczywiście uczestnictwo pracownika w szkoleniu musi być uzasadnione zakresem jego obowiązków.

Uwagi ogólne i podsumowanie.

W skład departamentu wchodzi również wiele niezależnych sekcji zajmujących się np. kolportażem departamentowych publikacji, informowaniem obywateli o działalności TDEC, pomocy technicznej (np. komputerowej) i wiele innych.

Każdy obywatel ma prawo wglądu do informacji gromadzonych przez departament, jak również prawo do rozliczania go z prowadzonej działalności. Ciekawostką godną naśladowania jest tutaj fakt, że każdy pracownik departamentu, np. inspektor przeprowadzający kontrolę w przedsiębiorstwie górniczym lub innym zakładzie pracy, ma obowiązek wobec jednostki kontrolowanej do udzielenia informacji dotyczącej podstawy prawnej danej kontroli, pro-

cedury, wyników i wreszcie ewentualnych konsekwencji przeprowadzonej kontroli.

W kwestiach spornych obowiązkiem pracownika departamentu, a nie podmiotu kontrolowanego jest udowodnienie zasadności i poprawności przeprowadzonej kontroli. Procedura ta pozwala uniknąć (przynajmniej częściowo) wielu frustracji i poczucia bezsilności podmiotu kontrolowanego, jak również uniemożliwienie agencji przeprowadzającej kontrolę do własnej interpretacji praw i rozporządzeń.

W strukturze departamentu na uwagę zasługuje umiejscowienie sekcji górnictwa w oddziale kontroli zanieczyszczeń wody, uzasadnionym ogromnym jego wpływem na stan wód podziemnych i powierzchniowych.

Departament ma na swoim koncie wiele sukcesów i porażek. Rozmach z jakim realizuje się program uzależniony jest oczywiście od budżetu na dany okres fiskalny oraz czynnika określanego jako klimat polityczny. W dużej części zasługą departamentu jest fakt, że Tennessee ma jedne z najlepszych w kraju, pod względem zasobów, tereny wędkarskie, łowieckie i rekreacyjne.

Poprzez liczne wymogi prawne oraz programy edukacyjne społeczeństwo stopniowo zaczyna sobie zdawać sprawę z konsekwencji związanych z użytkowaniem środowiska przyrodniczego.

L i t e r a t u r a

The Tennessee Water Quality Act of 1977, Tennessee Department of Environment and Conservation (TDEC) — August 1994.

Rules of Department of Public Health, Bureau of Environmental Health Services, Chapter 1200-4-1.

Guidance for determining if a groundwater source is under the influence of surface water, TDEC — Division of Water Supply, August 1991.

The Tennessee Safe Drinking Water Act of 1983.

The Tennessee Wastewater Facilities Act of 1987.

Rules of Department, Chapter 1200-2-4, State Regulations for Protection Against Radiation.

The Tennessee Air Quality Act of 1969 (amended 1977).

The Tennessee Solid Waste Disposal Act of 1991.

The Tennessee Hazardous Waste Management Act of 1977,

The Safe Dam Act of 1973.

Non-Community Public Water Systems-Operators Guidy, TDEC —Water Management, 1986.

Superfund — Hazardous Waste Management Act of 1993.